

УДК 347.15/17:659.3

DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.462>

Кучерявенко Вікторія Сергіївна,

аспірантка кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1259-4243>

СПРОСТУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНУ ПРАВОСУДДЯ НА ПОВАГУ ДО ГІДНОСТІ ТА ЧЕСТІ, ПРАВА НА НЕДОТОРКАННІСТЬ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ, ПОРУШЕНИХ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Постановка проблеми. Сьогодні в усьому світі найбільшу цінність містить в собі інформація. Одним з головним суб'єктів, діяльність яких підпорядкована меті сприяння в реалізації права представників суспільства на отримання актуальної інформації про обставини сьогодення є засоби масової інформації. Засоби масової інформації відіграють визначальну роль у формуванні громадської думки стосовно функціонування органу правосуддя та його представників.

Поширення інформації в ЗМІ відносно функціонування органу правосуддя, в цілому та відносно його представників здійснюється на основі закріпленого на нормативному рівні права на свободу слова та в свою чергу, сприяє реалізації права громадськості на отримання суспільно важливої інформації. Водночас реалізація окреслених вище прав пов'язана з обов'язками та відповідальністю відносно якості інформації. Поширювана інформація повинна бути достовірною, не завдавати шкоди суб'єктивним правам осіб, яких така інформація стосується. Не дотримання окресленої вимоги обумовлює поширення про представників органу правосуддя недостовірної інформації та порушення їх права на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації.

Одним зі способів захисту права представників органу правосуддя на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації порушених внаслідок поширення недостовірної інформації в ЗМІ є спростування (ст. 277 ЦК України).

Стан дослідження теми. У публіцистичних і монографічних роботах спростування, як спосіб

захисту честі, гідності та ділової репутації досліджувався такими вченими, як І.М. Грищенко, С.А. Заєць, А.В. Мазур, К. В. Можаровська, Д.Д. Луспеник, О.О. Посикалюк, Р.О. Стефанчук, І.С. Тацишин та інші.

Метою статті є комплексний аналіз застосування спростування недостовірної інформації як спеціального способу захисту права представників органу правосуддя на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації порушених в ЗМІ.

Виклад основного матеріалу. Сутність спростування, як спеціального способу захисту порушеного права на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації полягає в доведенні помилковості поширеної інформації [1, с. 356].

Правом на визнання поширеної в ЗМІ стосовно представника органу правосуддя інформації недостовірною наділяється:

з огляду на положення ч. 1 ст. 15 ЦК України, передусім представник органу правосуддя честь, гідність та ділова репутація якого була порушена внаслідок поширення в ЗМІ недостовірної інформації;

з огляду на положення ч. 2 ст. 277 ЦК України, у разі смерті представника органу правосуддя, в якості правомочних суб'єктів у розглядуваній категорії правовідносин, можуть також виступати і члени сім'ї, близькі родичі померлої особи та інші заінтересовані особи.

В межах п. 9 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 р. «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної

особи» (далі за текстом – Постанова Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 р.) Пленум Верховного Суду України надав роз'яснення щодо кола відповідальних осіб за поширення недостовірної інформації. Так, з огляду на роз'яснення надане Пленумом Верховного Суду України, відповідачем у справі про захист честі, гідності, ділової репутації є фізична або юридична особа, яка поширила спірну інформацію, а також автор цієї інформації.

Водночас з огляду на уточнення Пленуму Верховного Суду України щодо кола відповідальних осіб у випадку поширення спірної інформації в ЗМІ, наданого з посиланням на особливості організації діяльності окремих видів ЗМІ, слід враховувати, що при поширенні в друкованому ЗМІ (в тому числі на сайті електронної версії традиційного друкованого ЗМІ) недостовірної інформації, якою порушується право представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, право на недоторканність ділової репутації, належними відповідачами є автор і редакція відповідного ЗМІ чи інша установа, що виконує її функції. Втім, у разі, коли редакція друкованого ЗМІ не має статусу юридичної особи, належним відповідачем, на ряду з автором спірного тексту є юридична особа, структурним підрозділом якої є редакція. Якщо редакція не є структурним підрозділом юридичної особи, то за таких умов належним відповідачем, на ряду з автором спірної інформації, є засновник друкованого ЗМІ.

Що ж стосується кола належних відповідачів у разі поширення недостовірної інформації аудіовізуальним ЗМІ, то з огляду на положення Закону України «Про телебачення і радіомовлення», належними відповідачами будуть телерадіоорганізація та автор спірної інформації.

Належними відповідачами у разі поширення недостовірної інформації інформаційним агентством є власне інформаційне агентство та автор матеріалу, що містить спірну інформацію.

Слід також враховувати, що при опублікуванні друкованим чи аудіовізуальним ЗМІ, інформаційним агенством спірної інформації без зазначення автора належним відповідачем у справі є орган, що здійснив випуск ЗМІ.

Належними відповідачами у разі поширення спірної інформації на просторах Інтернет-видання, що наділений статусом ЗМІ лише *de facto*, є автор відповідного інформаційного матеріалу та власник вебсайту.

Якщо ж автор поширеної недостовірної інформації невідомий або його особу та/чи місце проживання (місцезнаходження) неможливо вста-

новити, а також коли інформація є анонімною і доступ до сайту – вільним, належним відповідачем є власник вебсайту, на якому розміщено спірний інформаційний матеріал, оскільки саме він створив технологічну можливість та умови для поширення недостовірної інформації. (абз. 2 п. 12 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 року)

Поряд з цим, не слід виключати випадки за яких власника вебсайту встановити неможливо. Очевидно, що такі випадки більш характерні при поширенні інформації в Інтернет-виданнях, за якими закріплено статус ЗМІ лише *de facto*. За зазначених обставин, захист порушених прав можливий в порядку окремого провадження, в силу положень абз. 3 ч. 4 ст. 277 ЦК України, в якій зазначено: «Якщо особа, яка поширила недостовірну інформацію, невідома, фізична особа, право якої порушено, може звернутися до суду із заявою про встановлення факту недостовірності цієї інформації та її спростування».

Поряд з вищенаведеним доречно враховувати й те, що у випадку, коли інформація в ЗМІ поширюється з посиланням на особу, яка є джерелом цієї інформації, ця особа також є належним відповідачем у справі. Якщо поширення інформації здійснюється з посиланням на висловлювання посадової чи службової особи, існує потреба і у з'ясуванні від імені кого ця особа виступає. Якщо посадова чи службова особа виступає не від імені юридичної особи й не при виконанні посадових (службових) обов'язків, то належним відповідачем є саме вона. Якщо ж посадова чи службова особа виступає від імені юридичної особи, при виконанні своїх посадових (службових) обов'язків, то належним відповідачем є відповідна юридична особа. Але, враховуючи, що розгляд справи може вплинути на права та обов'язки службової (посадової) особи, остання може бути залучена до участі в якості третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог (п. 11, 13 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 року).

Моментом виникнення права на спростування слід вважати юридичний факт правопорушення, протиправність якого включає:

– *Поширення інформації, тобто доведення її до відома хоча б однієї особи у будь-який спосіб.* При цьому слід враховувати, що під поширенням інформації в ЗМІ, з огляду на роз'яснення надане в п. 15 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 року, слід розуміти опублікування її на шпальтах друкованого

ЗМІ, транслявання в межах телепередачі чи радіопередачі, опублікування на вебсайті Інтернет-видання, електронної версії традиційного друкованого ЗМІ чи інформаційного агентства.

Про достеменність факту поширення інформації в ЗМІ, слід вести мову лише у разі коли поширення інформації серед невизначеного кола осіб здійснено у спосіб, за якого реципієнти здатні сприйняти відповідну інформацію. Навряд чи можливо вести мову про поширення інформації яка зашифрована за допомогою спеціальних символів, які неможливо прочитати [2, с. 55]. Або ж у разі блокування доступу до журналістського матеріалу, відразу після його розміщення на вебсайті Інтернет-видання, інформаційного агентства чи електронної версії традиційного друкованого ЗМІ. Чи при існуванні суттєвий технічних перешкод під час трансляції телепередачі чи радіопередачі (тих, які фактично призупинили трансляцію телепередачі чи радіопередачі на тривалий час).

Очевидно, що сам факт ініціювання представником органу правосуддя спору із захисту честі, гідності та ділової репутації, доведення ним факту поширення інформації ЗМІ свідчитиме, що така інформація була поширена у спосіб, за якого реципієнти мали змогу «зчитати» спірну інформацію.

– *Поширена інформація стосується представника органу правосуддя та (або) членів його сім'ї.* Поширена ЗМІ інформація повинна повно та достовірно ідентифікувати особу, якої поширена інформація стосується, тобто представника органу правосуддя (або члена його сім'ї, в окремих випадках). Встановленню факту, що поширена інформація стосується певної фізичної особи, може сприяти виявлення безпосереднього зазначення імені особи, якої така інформація стосується. Поряд з цим, слід враховувати, що представники ЗМІ можуть свідомо або ж несвідомо, не називати ім'я особи, якої поширювана інформація стосується. А використовувати неповні або описові номінації стосовно особи, якої поширювана інформація стосується, з використання метафор, натяків і широкого спектра маніпулятивних прийомів, за допомогою яких аудиторія ЗМІ при ознайомленні зі змістом тексту, з контексту або з так званих «фонових знань» може ідентифікувати особу [3, с. 23–24]. В зазначеному випадку, встановлення тієї обставини, що поширена інформація стосується певної фізичної особи, повинно супроводжуватися аналізом всього поширеного матеріалу та виявленням тих його елементів, які ідентифікують особу.

– *Поширення недостовірної інформації*, тобто інформації, яка викликає сумнів щодо її правдивості.

– *Поширена інформація порушує право представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, право на недоторканність ділової репутації*, тобто або завдає шкоди відповідним особистим немайновим благам, або перешкоджає представнику органу правосуддя повно і своєчасно здійснювати своє особисте немайнове право (п. 15 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 р.).

Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 258 ЦК України до вимог про спростування недостовірної інформації, поміщеної у ЗМІ, встановлюється скорочена позовна давність, яка становить один рік та обчислюється від дня поміщення цих відомостей у ЗМІ або від дня, коли особа довідалася чи могла довідатися про ці відомості.

Складність справ із захисту права на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації шляхом визнання інформації недостовірною та її спростування полягає у процесі визначення характеру такої інформації та з'ясування, чи є вона фактичним твердженням, чи оціночним судженням.

Визначення поняття «оціночне судження» надане в ч. 2 ст. 30 Закону України «Про інформацію», відповідно до якої оціночними судженнями, за винятком наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовностилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири).

С.Я. Вавженчук та В.Т. Довгопол вказують, що для більш повного розуміння поняття «оціночне судження», наданого в українському законодавстві, його можна визначити як висловлювання, що містить упевненість або сумнів стосовно соціальних явищ, людської діяльності або поведінки. [4, с. 6]

Зміст категорії «фактичне твердження», віднаходить своє трактування лише в науковій площині та в площині правозастосування. Так, суб'єкти правозастосування під фактичним твердженням розуміють «логічну побудову та виклад певного факту чи групи фактів. Факт – це явище об'єктивної дійсності, конкретні життєві обставини, які склалися у певному місці та часі за певних умов» [5, с. 19]. Представники наукової спільноти, в свою чергу, з огляду на етимологічне значення понять «факт» та «твердження», утверджують думку, відповідно до якої під фактичним твердженням, слід розуміти

«впевнене, наполегливе висловлювання особи на предмет того, що певна реальна подія відповідає істині» [6, с. 3].

Ключовим критерієм для розмежування фактичного твердження від оціночного судження, на якому здійснюється наголос як в прецедентній практиці ЄСПЛ, так і в практиці національних судів, є можливість перевірки відповідності факту об'єктивній дійсності. На переконання ЄСПЛ, національних судів, оціночні судження в силу свого суб'єктивного характеру не підлягають перевірці на предмет правдивості та не можуть бути спростовані.

Розмежування в спірному журналістському матеріалі фактичного твердження та оціночного судження, виключно з позиції наявності або відсутності в матеріалі формальних маркерів суб'єктивної модальності (оцінних слів, конструкції та інших показників, що виражають невпевненість, сумніви автора щодо вірогідності висловлюваного) є недопустимим. Адже, нерідко одиниці мовлення можуть поєднувати в собі і оцінку, і фактологічну інформацію. Наприклад, у висловленні ця людина – інтригант і хабарник, слово інтригант є носієм лише оцінної інформації, а от слово хабарник крім оцінного компоненту містить також і фактологічну інформацію, яка передбачає можливість верифікації. Аргументовано розмежувати оціночні судження від тверджень про факти домагає ширший контекст, який актуалізує ті чи інші змістові компоненти [3, с. 27–28]. На зазначеному неодноразово наголошував як ЄСПЛ, так і національні суди.

Разом з тим визначення чіткого критерію розмежування фактичних тверджень від оціночних суджень, не виключає наявності певних проблем в практичній площині, під час розгляду справ щодо захисту честі, гідності та ділової репутації. Це зокрема, виникає у тих випадках, коли представники ЗМІ, зловживаючи професійними правами, діючи недобросовісно, розповсюджують інформацію у вигляді власних думок, у прийнятній формі, втім з метою створення негативних вражень стосовно представника органу правосуддя [6, с. 29–30].

З огляду на чинне законодавство, на перший погляд, такі дії представників ЗМІ не можуть бути визнані в якості таких, що порушують право представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, право на недоторканність ділової репутації. Проте, розгляд зазначеного вище питання з позиції практики ЄСПЛ надає підстави для протилежного висновку.

Так, ЄСПЛ в межах своєї практики утверджує позицію, за якої представники ЗМІ реалізуючи

право на свободу вираження поглядів повинні діяти добросовісно. Формулювання та висловлювання оціночних суджень повинно здійснюватися з опорою на певний мінімальний набір достовірних фактів. На переконання ЄСПЛ, існує три можливі варіанти фундаменту, на якому можливо побудувати оцінку: 1) факти, що вважаються загальновідомими; 2) підтвердження висловлювання яким-небудь джерелом; 3) посилання на незалежне дослідження. (п. 44 рішення ЄСПЛ у справі «Махмудов та Агазаде проти Азербайджану» («*Case of Mahmudov and Agazade v. Azerbaijan*»).

На переконання ЄСПЛ, будівництво оціночних суджень без опори на мінімальну фактичну основу, рівнозначно як і будівництво оціночних суджень на недостовірних фактах виходити за рамки того, що охороняється свободою слова та обумовлює можливість захисту порушених прав особи.

Відповідно до абз. 3 ч. 6 ст. 277 ЦК України спростування недостовірної інформації здійснюється незалежно від вини особи, яка її поширила.

Характерно, що як в межах ЦК України (ч. 2 ст. 302), так і в межах законодавчих актів, що визначають правові основи діяльності ЗМІ (ч. 6 ст. 17 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»; ст. 42 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»; ст. 67 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», ст. 35 Закону України «Про інформаційні агентства»), визначено перелік підстав за наявності яких автор спірного матеріалу та ЗМІ звільняються від відповідальності за поширення недостовірної інформації, за умови добросовісності їх дій. Втім, слід враховувати, що «в зазначених випадках представники ЗМІ звільняються лише від обов'язку щодо відшкодування збитків та моральної шкоди. Оскільки спростування поширеної недостовірної інформації не є способом цивільно-правової відповідальності, бо не має компенсацийного та майнового характеру, тому на ЗМІ може бути покладено обов'язок опублікувати спростування» (абз. 2 п. 22 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 р.).

Загальне застереження щодо способу спростування міститься в ч. 7 ст. 277 ЦК України, в межах якої визначено, що спростування недостовірної інформації здійснюється у такий же спосіб, у який вона була поширена. Разом з тим з огляду на положення ч. 6 ст. 277 ЦК України, спростування недостовірної інформації поширеної в ЗМІ, повинно здійснюватися відповідно до законодавчих актів, якими визначені основи діяльності ЗМІ відповідного виду.

Відповідно до роз'яснень Пленуму Верховного Суду України, що закріплені в Постанові № 1 від 27.02.2009 р., визначаючи спосіб спростування недостовірної інформації, суд відповідно до вимог ст. 37 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» та положень іншого відповідного законодавства може зобов'язати редакцію (видавництво) опублікувати спростування в спеціальній рубриці або на тій самій шпальті й тим самим шрифтом, що й спростовуване повідомлення: у газеті – не пізніше місяця з дня набрання рішенням законної сили, в інших періодичних виданнях – у запланованому найближчому випуску.

При спростуванні відомостей по радіо чи телебаченню суд може вказати органу масової інформації, щоб резолютивна частина судового рішення була зачитана диктором у тій самій передачі або циклі передач і в той самий час – не пізніше місяця з дня набрання судовим рішенням законної сили. Редагування органом масової інформації тексту судового рішення або коментар до нього не допускаються.

Якщо спростування у тому ж ЗМІ є неможливими у зв'язку з припиненням його випуску, то спростування може бути оприлюднено в іншому ЗМІ за рахунок особи, яка поширила недостовірну інформацію. (абз. 2-4 п. 25 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.09.2009 р.).

Водночас слід враховувати, що в Законі України «Про інформаційні агентства» не закріплена процедура спростування. Відсутня і процедура спростування на просторах Інтернет-видань, адже наразі не існує жодного законодавчого акту, яким би визначались основи діяльності даного виду ЗМІ. А також на нормативному рівні не визначена процедура спростування недостовірної інформації на вебсайті електронної версії традиційного друкованого ЗМІ. За таких умов, при визначенні способу спростування здавалось би доцільно керуватися загальними положеннями ч. 7 ст. 277 ЦК України. Втім, з огляду на те, що інформаційні агентства (діяльність яких не обмежена посередницькою функцією), Інтернет-видання, електронні версії традиційних друкованих ЗМІ здійснюють поширення інформації на просторах мережі, врахування лише способу поширення спростованої інформації може бути недостатнім. Специфіка діяльності ЗМІ, які функціонують на просторах мережі, зумовлена технічними особливостями поширення інформації, унеможливує розміщення тексту спростування у текстовому, відео-, аудіо-форматах або у форматі графічних зображень і фотозображень в максимально можливій

мірі тим же способом і в тому ж місці, як була подана оскаржувана інформація, щоб досягти тієї ж публічності і того самого впливу.

В правозастосовній практиці подібна «дилема» вирішується не одноманітно. Одним з таких рішень є розміщення тексту спростування між заголовком та першим абзацом спірної інформації. З одного боку, безумовно таке рішення щодо способу розміщення спростованої інформації видається вдалим. Адже, за умов його реалізації, розміщення спростування саме на початку спірної статті з великою ймовірністю збільшує шанси на те, що з текстом спростування аудиторія ознайомиться та увага читачів буде привернута до того, що інформація в спірній статті не відповідає дійсності та їй не можна довіряти. З іншого боку, зобов'язання відповідачів спростувати поширену інформацію шляхом розміщення тексту спростування між заголовком та першим абзацом спірної публікації, фактично обумовлює обставини за яких відбувається примусове внесення змін до твору і тим самим порушуються особисті немайнові права автора на збереження цілісності твору, гарантовані ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [7, с. 29].

З огляду на те, що положеннями ст. 5 ЦПК України, визначено, що застосований судом спосіб правового захисту не повинен суперечити закону [7, с. 29], обґрунтованими є пропозиції висловлені в науковій літературі щодо застосування механізму відсилань між первинною публікацією та публікацією, яка містить текст спростування [8, с. 35]. Слід зауважити, що окреслений вище підхід відносно забезпечення ефективності оприлюднення спростування недостовірної інформації в ЗМІ, які функціонують на просторах мережі, наразі віднаходить своє відображення в законотвірчій діяльності (ст. 44 законопроекту «Про медіа в Україні» № 2693, № 2693-1).

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можливо зробити висновок, що за наявності всіх умов складу правопорушення при поширенні в ЗМІ недостовірної інформації, якою порушується право представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, право на недоторканності ділової репутації, останній наділяється правом на спростування такої інформації. Реалізація представником органу правосуддя права на спростування недостовірної інформації, в судовому порядку, підпорядкована певним особливостям. Їх врахування є важливим для забезпечення ефективного захисту порушеного права представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, права на недоторканності ділової репутації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Справи про відшкодування шкоди в судовій практиці : навч.-метод. посібник / за ред. В. В. Луця ; наук. ред. М. К. Галянтич. Одеса : ОДУВС. 2009. 428 с.
2. Штефан А. Судове рішення у справах за позовами до засобів масової інформації про захист честі, гідності і ділової репутації. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 2. С. 53–59.
3. Ажнюк Л. В. Конфліктний медійний текст як об'єкт лінгвістичної експертизи. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2013. Вип. 27. С. 18–32.
4. Вавженчук С., Довгопол В. Оціночні судження та фактичні твердження як цивільно-правові категорії у сфері захисту честі, гідності та ділової репутації. *Підприємництво, господарство і право*. № 7. 2011. С. 3–6.
5. Луспенник Д. Д. Захист гідності, честі та ділової репутації: практика Верховного Суду : матеріали онлайн практикума. Київ, 2021. 25 с.
6. Можаровська К. В. Фактичні твердження та оціночні судження як центральні цивільно-правові категорії захисту честі, гідності та ділової репутації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. № 2. С. 28–32.
7. Судова практика у справах про поширення інформації в Інтернеті: тенденції та проблеми правозастосовної практики / Бурмагін О. О., Опришко Л. В. Київ : ГО «Платформа прав людини». 2020. 48 с.
8. Баранов О. А. Правове регулювання ЗМІ, що використовують Інтернет-технології. *Правова інформатика*. 2012. № 2. С. 28–38.

Кучерявенко Вікторія Сергіївна

СПРОСТУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНУ ПРАВОСУДДЯ НА ПОВАГУ ДО ГІДНОСТІ ТА ЧЕСТІ, ПРАВА НА НЕДОТОРКАННІСТЬ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ, ПОРУШЕНИХ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття присвячена одному зі способів захисту права представників органу правосуддя на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації, порушених внаслідок поширення недостовірної інформації в ЗМІ.

В межах статті встановлено, що моментом виникнення права на спростування слід вважати юридичний факт правопорушення, протиправність якого включає наступні обставини: поширення інформації, тобто доведення її до відома хоча б однієї особи у будь-який спосіб; поширена інформація стосується представника органу правосуддя та (або) членів його сім'ї; поширена інформація є недостовірною; поширена інформація порушує право представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, право на недоторканність ділової репутації.

Окрему увагу, в межах статті приділено питанню суб'єктивного складу учасників правовідносин із захисту права представника органу правосуддя на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації, порушених в ЗМІ.

В межах статті наголошено на потребі розрізнення фактичних тверджень від оціночних суджень та неможливості спростування оціночних суджень. Визначено, що ключовим критерієм для розмежування фактичного твердження від оціночного судження є можливість перевірки відповідності фактів об'єктивній дійсності та неможливості встановлення достовірності чи правдивості оціночного судження, з огляду на його суб'єктивний характер.

З позиції прецедентної практики Європейського суду з прав людини, встановлено, що формулювання та висловлювання оціночних суджень повинно здійснюватися з опорою на певний мінімальний набір достовірних фактів. Будування оціночних суджень без опори на мінімальну фактичну основу, рівнозначно як і будування оціночних суджень на недостовірних фактах виходити за рамки того, що охороняється свободою слова та обумовлює можливість захисту порушених прав особи.

Окрему увагу, в межах статті також приділено питанню способу спростування недостовірної інформації.

Ключові слова: особисті немайнові права, честь та гідність, ділова репутація, честь та гідність представника органу правосуддя, ділова репутація представника органу правосуддя, спростування недостовірної інформації, захист честі та гідності, захист ділової репутації, фактичні твердження, оціночні судження.

Kucheriavenko Viktoriia

REFUTATION AS A WAY OF PROTECTING THE RIGHT OF JUDGES TO RESPECT FOR DIGNITY AND HONOR, THE RIGHT TO INVIOLEABILITY OF BUSINESS REPUTATION VIOLATED IN THE MASS MEDIA

The article is devoted to one of the way of judicial protection of the right of judges to respect for dignity and honor, the right to inviolability of business reputation, violated as a result of dissemination of inaccurate information in the mass media.

In the article, it is determined that the moment of emergence of the right to refutation should be considered the legal fact of an offense, the illegality of which includes the following circumstances: dissemination of information; disseminated information concerns the judge and (or) members of his family; disseminated information is unreliable; disseminated information violates the judge's right to respect for dignity and honor, the right to inviolability of business reputation.

Particular attention is paid to the issue of the subjective composition of participants in legal relations for the protection of the judge's honor, dignity and business reputation, violated in the mass media.

The article emphasizes the need to distinguish factual statements from evaluative judgments and the impossibility of refuting evaluative judgments. It was determined that the key criterion for distinguishing a factual statement

from an evaluative judgment is the possibility of checking the correspondence of the facts to objective reality and the impossibility of establishing the reliability or truthfulness of the evaluative judgment, given its subjective nature.

Based on the precedent practice of the European Court of Human Rights, it has been established that the formulation and expression of evaluative judgments must be based on a certain minimum set of reliable facts. Building evaluative judgments without relying on a minimal factual basis, as well as building evaluative judgments on unreliable facts, goes beyond what is protected by freedom of speech and conditions the possibility of protecting violated individual rights.

The article also paid special attention to the issue of way of refuting inaccurate information.

Key words: personal non-property rights, dignity and honor, business reputation, honor and dignity of judges, business reputation of judges, refutation of false information, protection of honor and dignity, protection of business reputation, factual statements, evaluative judgments.